25րդ ՏԱՐԻ   ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1895   ԹԻՒ 1354

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ, ԷՍԿԻ ՊԱՆՔ ՕՍՄԱՆԻ
Խմբագրութեան ուղղուած Նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի դարձուիր

Bureaux du Journal HAÏRÉNIK
Galata, ancion local de la Banque Imp. Ott.
CONSTANTINOPLE

10 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	300 թիւ	75 ղրշ.	Մէճիտ
» »	150 »	40 »	»
Գաւառներու	300 »	100 »	»
»	150 »	50 »	»
»	75 »	25 »	»
Օտար երկիր	300 »	25 ֆրանք	
Ռուսիա	300 »	10 րուպլի	

Թղթատարի ծախքը Խմբագրութեան վրայ
(Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ՚ընդունուի 115 ղրշ. փոստայի փուլը 100 ղրուշի տեղ)։

غلطه‌ده اسكی بانق عثمانیده
هیره‌نیك غزته‌سی اداره‌سی

10 ՓԱՐԱՅ

ՅՈԲԵԼԵԱՆՆԵՐ

Հ. Այտընեանի յոբելեանէն ետքը նամակներ ստացանք որով մեզի կ'առաջարկուէր հրաւէր կարդալ հանրութեան տօնելու համար աշխարհական դասէն ոմանց գրական գործունէութեան մասնաւոր մէկ շրջանը, օգտուելով ներկայացուած ո՛ եւ է առիթէ մը։

Տօնախմբական այդպիսի հանդէսներ կատարելու համար մեր դէմ ելած դժուարութիւններուն մէջ առաջնակարգ տեղ կը բռնէ յոբելեարին ընտրութեան խնդիրը։ Բաւական չէ որ հայ մը հրապարակին վրայ շատ մը թարգմանութիւններ ըրած ըլլայ, կամ թէ շատ մը բան գրած ըլլայ որպէս զի հանրութիւնը ընդհանուր համակրանքով շրջապատէ զինքը, եւ իբր մեծ երախտաւորի մը՝ բացառիկ պատիւներ ընծայէ անոր։ Անկէ քսան-քսանըհինգ տարի առաջ «մեծ գրագէտ» կրնար հռչակուիլ Ֆրանսերէնէ շատ մը վէպ թարգմանողը. բայց անկէ ի վեր այնքան թարգմանիչներ ունեցանք, նոյն իսկ դպրոցէ նոր ելողները այնքան մեծ յաջողութիւններ ցոյց տուին թարգմանութիւններու մէջ որ՝ հիմա անհրաժեշտ պէտք մը չի տեսնուիր «նոր թարգմանիչներու» տօնախմբութիւն մըն ալ ելլել հաստատել։

Ու բացառիկ մեծարանքի արժանանալու համար բաւական զօրեղ փաստ չէ շատոնց ի վեր շատ բան գրած ըլլալու յատկութիւնը։ Նախ պարտաւոր ենք հարցնել թէ սովորական, հասարակ մակարդակէ մը վեր բարձրացա՞ծ է. իր ժամանակակիցներուն առաջնորդը եղա՞ծ է դէպի գաղափարներու լոյս աշխարհ մը. սրտերու տիրապետող մը հանդիսացա՞ծ է։ Եւ յոբելեար-ընտրելին ունեցած ազդեցութեան մասին այս հարցումները ուղղելով հանդերձ պէտք է նաեւ դիտենք թէ գաղափարներու կռուին մէջ ի՛նչ միջոցներու նախապատուութիւն տուած է յաղթանակ տանելու համար։ Օրադրութիւնը, մասնագրութիւնը, ասոնք ալ տեսակ մը տաճարներ են որոնց վրայ բարոյականի Սուրբ Հոգին կը սաւառնի, եւ անոր դէմ մեղանչողին ալ քաւութիւն չի կայ։ Ան որ տաղանդաւոր միտք մը ունի և ձեռքն ալ գրիչ մը, եթէ կեղտոտութիւններով լեցուն սրտէ մը ժայթքած աղտոտութիւնները չորս կողմը սփռած է, և վատութիւնը, անխիղճ զրպարտանքը իր գլխաւոր նետուկներն ըրած է գաղափարի աշխարհին մէջ հակառակորդներու դէմ կռուելու համար, այդ մարդը կրնա՞յ երբեք քաւութիւն յուսալ։

Գրողի մը տաղանդէն աւելի կարեւոր է հանրութեան համար գրական հրապարակին վրայ անոր ցոյց տուած գործնական բարոյականը։ Ինչպէս ամէն կռուի նոյն և օրագրական մարտերու միջոցին է որ գրողի մը վեհութիւնը կամ վատութիւնը շատ ջինջ գոյնով երեւան կուգայ։ Ո՛վ կրնայ հաշուել այն ամէն չարիքները զոր հանրութեան կրնան պատճառել պայքարի տաքութեան առեն հակառակորդի մը, որ թերեւս ճշմարտութիւնը կը քարոզէ, վատաբար արուած հարուածները։ Ու վատութիւնն ալ փոխանցիկ հիւանդութիւն մըն է որ կ'ապականէ ժողովուրդին արիւնը։

Երեսուն քառասուն տարիէ ի վեր է ի՛նչ վնասներ չհասուցին անոնք որ հարկ տեսած առեննին իրենց գրական յատկութիւնները գործածեցին հրապարակի ընծայելու եկեղեցականի կամ աշխարհականի դէմ իրենց դարբնած զրպարտութիւնները։ Ու ատոնք դպրոց մը հիմնեցին։

Երբ յոբելեաններու գաղափարը յղացուի՝ գէթ հիմնական գրողները թող խստապահանջ ըլլան իրենցմէ աւելիններուն նկատմամբ, որպէս զի այդ խստապահանջութիւնը օր մըն ալ իրենց համար գործադրուի։ Ներողամտութեան մահաբեր զգացումին դէմ կռուելու է։ Պէտք է աշխատիլ որ ոչ ոք իր կեղտոտութեանը համար յոյս դնէ ազգային ներողամտութեանը վրայ։ Ներողամտութիւնը ժողովուրդի մը ապականութեանն ու փճացմանը ամէնէն զօրեղ միջնորդներէն մէկն է։

Ա. Ա.

ՀԻՒԱՆԴԱՊԱՀԻ ԽՆԴԻՐԸ

Հայրենիք»ի «Օգտակար առաջարկ մը» խմբագրականը այժմէութիւն կուտայ հիւանդապահի խնդրին։

Բժիշկներէ կազմուած խմբակի մը դասաւանդութիւնովը հիւանդապահներ հասցնելու գաղափարը կը ջատագովուի։

Հիւանդանոցէն դուրս հիւանդապահներ հասցնել եւ ետքը զանոնք հիւանդանոցէն ներս մտցնելու խորհուրդը կարծեմ գործնական լուծում մը չի կրնար տալ խնդրին։ Ինծի կուգայ թէ աւելի դիւրին եւ գործնական ճամբայ մը կայ այդ նպատակին հասնելու համար։

Ազգային հիւանդանոցին հոգաբարձութիւնը կրնայ չնչին-չնչին ամսականով մը շնորհքով հիւանդապահ մը գտնել, եթէ հայ չըլլայ՝ օտարազգի մը։ Անկէ վերջը, կրնան դառնալ հիւանդապահուհի երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ, որոնք իրենց արհեստին գործնականը սորված առեննին պիտի ուսանին նաեւ տեսականը, հիւանդանոցին մէջ։

Ամենէն առաջ, սակայն, պէտք է աղէկ հասկցուի հիւանդապահին դիրքը. հիւանդապահը ո՛չ պարզ սպասաւոր մըն է, եւ ո՛չ ալ սպասուհի. թէեւ ճիշդ բժիշկ ալ չէ, սակայն պաշտօնով աւելի կը մօտենայ աս վերջինին։

Կ'ուզեմ հաւատալ թէ ազգին մէջ պիտի գտնուին անձեր՝ այս մարդասիրական գործի մը նուիրելու փափաքողներ։ Ունեցեր ենք եւ ունինք մայրապետներ եկեղեցիին ծառայելու համար. չե՞նք կրնար միթէ ունենալ հիւանդապահներ՝ հիւանդանոցին ծառայելու համար։

Լոնտոնի հիւանդանոցներուն մէջ, առանց բացառութեան բոլոր հիւանդապահներն ալ միջին եւ բարձր դասակարգէ օրիորդներ եւ տիկիններ են։ Անոնք հիւանդապահ կ'ըլլան թէ՛ արհեստ մը սորվելու եւ թէ՛ օգտակար գործ մը կատարած ըլլալու համար։ Եւ այդ հիւանդանոցներուն մէջ տեսածներէս դատելով համոզուած եմ թէ հիւանդապահի գործը՝ էրիկ մարդերէն շատ աւելի աղէկ կը կատարեն կիները։

Հայ աղջիկը իրեն ապրուստը ճարելու համար, մինչեւ հիմա, վարժուհի ըլլալ կ'երթար. ինչո՞ւ համար հիւանդապահութիւնն ալ ասպարէզ մը չի սեպուիր։ Միայն քանի որ սկզբնաւորութիւն մը պիտի ըլլայ, շատ զգուշաւոր ըլլալու է հիւանդապահուհիներու ընտրութեան մէջ, որպէս զի գէթ աս ասպարէզին մէջ չընդունուին ապիկարներ ու անպիտաններ։

Ազգային հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը կրնայ խիստ օգտակար գործ մը ընել հիւանդապահներու այս խնդրին տալով արժանի եղած ուշադրութիւնը եւ յոգնութիւնը։

ԱՐՄԷՆ ԳՆՈՒՆԻ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի

ՓԱՐԻԶ, 3 դեկտեմբեր

Բարիզի պորսան. — Ողողում ոսկեհանքերու. — Պարնաթօ եւ իր երէցը. — Մանկաբարձ քահանայ մը. — Աբբայ Ռօպի եւ իր աստուածաբանութիւնը։

Այս վերջին քանի մը օրերուն, Պորսային մէջ եղած գործողութիւնները կարեւորութենէ զուրկ են։ Կասկածն ու անվստահութիւնը ջլատած են հրապարակին խանդը։

Արդէն, արժէթղթերուն մեծ մասին ներկայ անշարժ վիճակը ապացոյց մըն է ձեռնպահութեան մը։ Աւերիչ փոթորիկէ մը վերջ՝ որչափ որ ալ հանդարտութիւնը տիրէ, դարձեալ կան կորուստներ որ անդարմանելի կը մնան։

Այս պորսային փոթորիկը շատ տուներ կործանեց։ Դեռ երէկուան օրը, երեք յանձնակատար իրենց դիրքին ծանրութեանը ա՛լ չկարենալով տոկալ, պարտաւորեցան ապրանքնին վաճառել եւ իրենց պահանջատէրներուն հետ կարգադրութեան մտնել։

Նոյեմբեր վերջի հաշուեյարդարութիւնը գոհացուցիչ կերպով կատարուեցաւ։ Անցեալ երկու ամիսներու դրամական նուազութեան վախը, այսօր, անհետացած կ'երեւի։

Այն տուները, որ ասկէ առաջ իրենց յաճախորդներուն հաշիւները չէին ուզեր փոխանցել, այս ամսուս, շնորհիւ հրապարակին սրտի կայուն վիճակին եւ ստակի առատութեան, չափաւոր պայմաններով փոխանցութիւն մը (report) ընել յանձն առին։

* * *

Գանք ոսկեհանքային արժէթղթերուն։

Հանքերուն ընդարձակ դաշտերէն հետեւեալ հեռագիրը հասած է.

«Ջրհեղեղանման անձրեւ օրն ի բուն։ Ողողում ոսկեհանքերու։ Դադարում աշխատութեան՝ անորոշ եւ անպայման ժամանակի մը համար։»

Մինչ այս հեռագիրը ձեռքս՝ ոսկիի արտադրութեան յանկարծական խափանման լուրէն մտածկոտ էի, սպասուհին գրասեղանիս վրայ դրաւ առաւօտեան թերթ մը։ Խոշոր վերնագիր մը աչքիս զարկաւ.

«Պարնաթօ եւ իր երէցը»

Խնդրէն պիտի չելլեմ, ներեցէք։

Պարոն Պարնաթօ՝ ոսկեհանքերու իշխանը իրմէ աւելի ճարտար, հանքագործ, վարպետորդի քահանայի մը հետ գործ կ'ունենայ այս օրերս, պատմեմ։

Եորք (York) նահանգէն երէց մը կը գրէ պարոն Պարնաթօյի թէ՝ մասնաւորապէս իրեն անձին նկատմամբ ունեցած կատարեալ վստահութենէն ներշնչեալ, իր սեղանաւորական տան շրջաբերութեան հանած արժէթղթերէն 400 հատ գնած է, իւրաքանչիւրը 4 ոսկիի։

Եւ ցաւով կը յայտնէ թէ այդ արժէթղթերուն անակնկալ անկումը իր թշուառութեանը պատճառ եղած, յանհունս չուարած յուսահատութեան մատնուած է։

Պարոն Պառնաթօ, այդ սուրբ մարդուն պատահած դժբաղդութենէն յուզուած, կը փութայ իմացնել յիշեալին թէ պատրաստ է յօժար կամքով այդ արժէթղթերը նորէն ետ առնել չորս ոսկիի հաշուով։

Այս ծանուցումը այն աստիճան ուրախութիւն կը պատճառէ տէր-հօրը, որ քանի մը օր եկեղեցիէն իսկ բացակայ կը գտնուի։

Սակայն եկուր տես որ մեր սուրբ երէցը արժէթուղթ ըսուած բանէն մէկ հատ մըն ալ չունի եղեր։ Կը դիմէ հրապարակին, կը գնէ 400 հատ երկու ոսկիէն, եւ ծախած կ'ըլլայ Պ. Պարնաթօյի չորս ոսկիի։

Այս պարոն երէցը՝ կ'ըսէ Բարիզեան թերթ մը՝ իր ճարտար գողութիւնը ի գործ դնելէն վերջը, ա՛լ ամէն առաւօտ, ժամագիրքը ձեռքը, եկեղեցի կը վազէ, արտասուալից աչքով ընկերութեան առջեւ կ'աղօթէ եղեր։

* * *

Մայրը մեռցնելո՞ւ է մի, զաւակը մկրտելու համար։ Ահա՛ նոր հարց մըն ալ։ Պատմեմ։

Լրագիրներուն մէջ կարդացինք անշուշտ անարգելի վարմունքը Ֆրանսացի քահանայի մը, որ նոր մեռած յղի կնոջ մը փորը ճեղքած է՝ զաւակը մկրտելու համար։

Խոստովանահայր մանկաբարձ-քահանան իր այս գործովը կրօնական պարտականութիւնը կատարած եղա՞ւ թէ ո՛չ։

Սէն-Սիւլբիսի Ժառանգաւորաց դըպրոցին աստուածաբանութեան դասատու Աբբայ Ռօպի այս խնդրին առթիւ իրեն դիմողներուն հետեւեալ աստուածաբանական բացատրութիւնները տուած է.

«Եկեղեցիին Խորհուրդը կը պատուիրէ որ, քահանայ կամ պարզ հաւատացեալ, պարտաւոր են իրենց ֆիզիքական կեանքը զոհել՝ դրացիին բարոյական կեանքը փրկելու համար։ Այս սուրբ պատուէրին յենլով, նմանօրինակ պարագաներու մէջ քահանայի մը արարքը կրնանք դատել։

«Յղի կնոջ մը փորին մէջ գտնուած սաղմը, ըստ վարդապետական եւ բարոյական աստուածաբանութեան, մենք ծնած արարած կը նկատենք, որուն հանդէպ մօր մը կեանքը երկրորդական է։ Մօր մը կեանքը վտանգի մէ՛ջ իսկ ըլլայ, մեր պարտքն է սաղմը լոյս չը տեսնող արարած նկատել եւ մկրտութեամբ փրկել։

«Եթէ մօրը կեանքը ազատելու համար բժիշկները սաղմին սպանմանը դիմեն, ինչ որ պէտք է՝ պէտք է ընենք այդ գործողութեան առաջքը առնելու համար։ Եւ եթէ բժիշկներու յամառութեանը չկարենանք յաղթել, այն ատեն, գրիչի միջոցաւ, մօրը փորին մէջ, մկրտութեան հասնելու ենք։»

Այս աստուածաբանական մեկնութենէն յուզեալ, մէկ քանիներ կը դիմեն մանկաբարձութեան դասատու տ.ք. Մէկոլեէ։ Ահաւասիկ այս բժիշկին կարծիքը.

«Ստուգիւ, մենք քահանաներուն հետ երբեք համաձայն չենք կրնար ըլլալ ձեր յիշած խնդրին մէջ։ Սկզբունքով բոլորովին իրարու հակառակ ենք։

«Անոնք հոգին փրկելու կ'աշխատին, իսկ մենք մարմինը։ Հետեւաբար, մենք միշտ կը զոհենք տղուն կեանքը մօրը կեանքին։»

Կը յիշուի հիմա թէ 1878ին Լաւալի շրջականները նոյնօրինակ դէպք մը պատահած է. դարձեալ անկէ ի վեր հինգ վեց անգամ այդ որովայնահատական գործողութիւնը քահանաներուն ձեռքով գործուած է, եւ ոստիկանութիւնը զանոնք ձերբակալելով բանտարկեր է։

Իմ կարծիքովս, չեմ գիտեր թէ եթէ երբեք քահանաներուն բաժինն ըլլար յղի մնալ, արդեօք իրենց կեանքը երկրորդական նկատելով, փորերնին դանակի առջեւ բանալու քաջութիւնը պիտի ունենայի՞ն։

ՄԻՀՐԱՆ ԱՇՈՏ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Անգլիոյ մէջ կը գուշակուէր արդէն թէ պիսիքլէթը պիտի տիրէր աշխարհի, թէ վէլոսիբէտ մը անիւը՝ երկրին առանցքը պիտի ըլլար։ Գուշակութիւնը իրականացած է։ Անգլիոյ ելմտական նախարարը, Սըր Միքայէլ Հիքս-Պէչ, կը խորհէր տուրք մը դնել պիսիքլէթի վրայ, ելմտացոյցի հաւասարակշռութեան խաղալին հասնելու համար։ Երկար բարակ հաշուելէ, չափելէ, չափչփելէ ետքը, ետ կեցած է այդ խորհուրդէն։ Հեծեալներու նստող անգլիացի այրերուն եւ կիներուն բանակը տժգոհեցնելը՝ անհնարին գործ մը թուած է իրեն, նոյն իսկ 150 ձայնի մեծամասնութիւն ունեցող կառավարութեան մը ույժէն վեր։ Վերջերս կը գրէինք թէ Եկեղեցին իսկ ստիպուած էր հաշուի առնել պիսիքլէթները, թէ շատ մը տաճարներու դրան քով վանդակապատ մը հաստատուած է, որովհետեւ պիսիքլէթի սիրահարները հասկցուցած էին թէ նախամեծար կը համարէին սատանային երթալ իրենց մեքենաներուն վրայ, քան երկինք երթալ... հետիոտն։ Հիմակ ամէն օր Սթրէնտի մէջ կը հանդիպինք ծփին պատմուճանով եւ գորշագոյն կեղծամով փաստաբաններու, որոնք երկաթէ ձիուն վրայ կը վազեն դէպի Արդարութեան Պալատը։ Հարկ եղած է վանդակապատ մը հաստատել Խորհրդարանին մէկ բակին մէջ, այնչափ շատցած է թիւն այն երեսփոխաններուն որոնք պիսիքլէթի վրայ հեծած կը վազեն օրէնքներ շինելու։ Նիւքասլի, Գովէնդրիի, Պիրմինկհէմի մէջ սունկի պէս կը բուսնին պիսիքլէթի ընդարձակ գործարաններ, որոնց թիւը ընդհուպ պիտի անցնի նաւարաններուն, մանարաններուն, դարբնոցարաններուն թիւէն։

Համաճարակ մենամոլութի՞ւն մըն է սակայն, ժամանակ կոչուած մեծ դրամապլուխը խնայելու է՛ն գործնական միջոցը փնտռող դրական մարդերու բանաւոր մտածո՞ւմ, թէ պողպատէ ձիուն վրայ օդին մէջ արագ թռչելու հեշտութիւն։ Խնդիրը հոդ չէ։ Պիսիքլէթը այսօր ամէն տեղ է Անգլիոյ մէջ։

* * *

Անգլիոյ մէջ, գետնախնձորին երեք հարիւրամեակը տօնելու գաղափար մը մէջտեղ նետուած է։ Աւստրիացի հողագէտ մը, Պ. Բրիշոֆ, ուշադրութիւն հրաւիրած է այդ յոբելեանին վրայ։ 1896ի սկիզբները, ճիշդ երեք հարիւր տարի պիտի ըլլայ որ Սըր Ուոլթըր Րալէյ Ամերիկայէն Անգլիա դարձած ատեն բերելով Հաւանայէն ներածուած առաջին ծխախոտը եւ Պերուէն ներածուած առաջին գետնախնձորները, եւ հիւսիսային կլիմաներուն տակ նորաձեւութեան դրաւ հռչակաւոր արմտիքը, որ այսօր մարդկային սեռին սնունդեան մէկ վեցերորդը կը ներկայացնէ եւ Թըշուառ Իրլանտացիներուն սնունդեան հինգ վեցերորդը ։ Սկիզբները գետնախնձորին ընդհանրացումը համր եղաւ ։ Հետաքրքրութեան համար Հոպորն կ'երթային աչքէ անցընել ծերարտ բուսաբանին տունկերը ։ Տասնըեօթներորդ դարուն սկիզբը, գետնախնձորը գեռ պերճանքի ուտելիք մըն էր, ազնուականներուն վերապահուած, որոնք լիտրան երկու շիլին կը վճարէին եւ Քսերէսի գինիով կը թրջէին ։

Եթէ Ֆրանսացիները իրաւունք ունին Բէռ-Լաշէզի գերեզմանատան մէջ երախտագէտ եւ խորհրդանշանական գետնախնձորներ բուսցնելու Բարմանդիէի գերեզմանին վրայ, որ այդ արմատին տարածիչը եղաւ, սա իրաւ է որ Անգլիա իրաւունք ունի պահանջելու գետնախնձորին յոբելեանին նախաձեռնութիւնը՝ իբր ներածիչը այդ արմատին որ տնտեսականապէս պիտի յեղաշրջէր աշխարհը, Թերեւս առյաւէտ փակելով սեւ օրերու անողոք Թուականը ։ Եւ Անգլիա պիտի ստանձնէ այդ նախաձեռնութիւնը ։ Բայց ի՞նչ ձեւի տակ ։ Թերեւս հացկերոյթներով, որոնց միջոցին գետնախնձոր միայն պիտի ուտեն, եւ կոչնականներն ալ իրենց լամբակին սպիափ ունենան բաթաթեսի ծիրանեգոյն ծաղիկը միայն, նմանելով այսպէս Լուի ԺԶի եւ իր արքունիքին, որ իրենց ասեղնագործած հանդերձներուն ամենէն գեղեցիկ զարդը կ'ընէին անիկա ։ Ու անշուշտ մէջտեղ պիտի գայ մասնաւոր դրականութիւն մը որ պիտի փառաբանէ Ռոլէյին այդ մեծ երկրակալութիւնը, ու գեղօններ՝ գետնախնձորին ուղղուած, եւ գիւղագներգական քերթուածներ՝ երկինք բարձրացնող դաշտերուն պտուղը ։

Նիւթը կը յարմարի քնարերգական ընդլայնումներու, հակառակ իր անեւերոյթ տափակութեանը ։ Շէյքսփիր, որ ժամանակակից էր գետնախնձորի մշակութեան առաջին փորձերուն, Շէյքսփիր, այդ մեծ գուշակը որ ապագային ամէն բանը կանխատեսած եւ իր ժամանակին ամէն բանը տեսած եւ նկարագրած է, արհամարհած չէ երկու անգամ յիշել գետնախնձորը, 1600ին՝ իր Ուինտզորի զուարթ կնիկներուն մէջ, 1601ին՝ իր Թրոյլիւս և Գրէսիտային մէջ ։ Մէկ քանի տարի առաջ Անգլիոյ մէջ մեռաւ վիպասան մը, Թոքախտաւոր ու Թըշուառ, որ դաշտերու կեանքին ամենէն անուշելի նկարիչներէն մին եղած էր, եւ որ ոչխարի գլխու մը եւ պնակ մը գետնախնձորի մասին գրած է շատ գեղեցիկ էջեր, որոնք կ'ապացուցանեն Թէ երազողի մը համար, որ ծլարձակութեան ամենադոյզն հրաշքին մէջ բնութեան մեծ քերթուածին մէկ կտորը կը տեսնէ, համեստ գետնախնձորը կրնայ այնչափ վսեմ նիւթ մը ըլլալ որչափ լուսափթիթ երկնակամարը դէպի ուր կը բարձրանան մեր սիրտերուն հառաչանքները ։

ՏՈՔԹՕՐ ԹԻՐԵԱՔԵԱՆ
Կը դարմանէ
Բերա, Շէշլի Փողոց Թիւ 63
(Տօքթ. Պետրոսեանի մօտ)
Երեքշ., Հինգ., Շաբ., Կիր., կէս օրէն վերջը
Իսկ
Երկշ., Չորեքշ., Ուրբ. կէս օրէն վերջը Գոլոյ կողմը, Կամուրջին գլուխը
Քէօփրիւպաշի Պետրոսեան 7 39

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Սպանիոյ մայրաքաղաքին, Մատրիտի քաղաքային խորհուրդը շատ դժուար կացութեան մը մէջ կը թողու Նախարարութիւնը որուն գոյութիւնն իսկ աստիճան մը վըտանգուած է ։ Ընդարձակօրէն պատմեցինք թէ Քապրինանա մարքիզը այդ քաղաքային խորհրդին ինչքան զեղծումները հրապարակ հանեց ապացոյցներով, զորս հրատարակել տուաւ Իմբարսիալ թերթին մէջ ։ Այդ յայտնութիւններուն առաջ բերած յուզումը ոչ միայն քիչ մը չի հանդարտեցաւ այլ եւ վերջին լուրերուն նայելով սաստկացած է կառավարութեան ընթացքին պատճառաւ ։

Քաղաքային խորհրդին այն անդամները որոնք անվրդով սիրտ ունին, վասն զի գիտեն թէ իրենք ո և է ամբաստանութեան ներքեւ չեն, գործը ձեռքերնին առին և ուզեցին որ խիստ քննութիւն բացուի և յանցաւորները արագօրէն պատժուին ։ Քանի մը անդամներու գործած զեղծումները պէտք չէ որ ամբողջ խորհրդարանին պատիւը արատաւորէր ․ անմեղը մեղաւորին զոհ երթալու չէր ։ Սոսկալի կերպով փոթորկալից եղաւ Քաղաքային խորհրդին այն նիստը ուր անմեղ խորհրդականները իրենց գանգատները յայտնեցին ․ հարկ եղաւ այդ գումարումը վըռնվակ ընել ։

Բայց ելքի մը կարենալ յանգելու համար պէտք էր որ կառավարութիւնը իր աջակցութիւնը տար Քաղաքային խորհրդին պարկեշտ անդամներուն ․ ինքն ալ որոշելու էր այդ գայթակղական գործերը պարզել, յստակել ։ Դժբաղդաբար կ'երեւի թէ Պ. Քանովաս և իր պաշտօնակիցները այսպիսի աջակցութիւն մը ընելու մէջ անպատեհութիւններ տեսան ։ Անշուշտ ոչ ոք կասկածի ներքեւ կը ձգէ Նախարարապետ Պ. Քանովասի պատուաւորութիւնը, սակայն ամբաստանուած խորհրդականներէն ոմանք շատ պաշտպանութիւն կը գտնեն Նախարարութեան մէկ քանի անդամներէն ․ Երեսփոխանական ազդեցիկ ընտրողներ կան այս ամբաստանեալներուն մէջ, ուստի Նախարարական խորհրդի անդամներէն ոմանք պահանջած են որ այդ ազդեցիկներու պաշտպանութիւն շնորհուի կառավարութեան կողմէն ։ Ուրիշ ատեն ալ Պ. Քանովաս սանկ վիճակի մը մէջ գտնուեցաւ ․ այն ժամանակն ալ Մատրիտի քաղաքային խորհրդին գայթակղութիւնները երեւան ելան և այն ժամանակն ալ պահպանողական Նախարարութիւնը ուզեց պարտկել անպարկեշտ խորհրդականները, սակայն իր գոյութիւնը վրայ տուաւ ։ Հիմա ալ այդ հին վիճակը չէ փոխուած, ընդհակառակը շատ աւելի ծանրացած է այն պատճառով որ վըտանգուած քաղաքական անձնաւորութիւններէն մէկն ալ Նախարար մըն է, առեւտրական Նախարար Պ. Պոխ, երբեմն Մատրիտի քաղաքագլուխ ։ Այս Նախարարը ծայրագոյն կորովով բողոքեց իրեն նկատմամբ եղած ամբաստանութիւններուն դէմ ․ և իր հրաժարականը տալով Քապրինանա մարքիզը մենամարտի հրաւիրել մտածելէն ետքը լաւագոյն համարեց վատահամբաւութեան դատ բանալ անոր դէմ ․ դատը պիտի տեսնուի ։

Շատ դէշ տպաւորութիւն առաջ բերաւ հանրային կարծիքին վրայ կառավարութեան վարանումը, մինչդեռ իրմէն կը պահանջուէր անմիջապէս խիստ տնօրինութիւններ ընել ։ Լուր կայ թէ առաջնակարգ անձնաւորութիւններ դիմում ըրած են Թագուհիին և աղաչած են որ միջամտելով պարտաւորէ Նախարարութիւնը այս գործը պարզելու ։ Իսկ միւս կողմէն Պ. Քանովաս և իր պաշտօնակիցները մտքերնին դրած են հրաժարիլ եթէ Թագուհին կատարեալ վստահութեան ապացոյցը չի տայ իրենց ։ Այնպէս որ կացութիւնը շատ փափուկ է և կարելի է Նախարարական տագնապ մը առաջ գայ ։ Այս պահուս սակայն Պ. Քանովասի դահլիճին հրաժարումը կրնայ շատ ծանր հետեւանքներ ունենալ ։ Երեսփոխանական արդի ժողովին մեծամասնութիւնը ազատական է, բայց պահպանողականներն են որ, հակառակ սահմանադրական աւանդութիւններու, կը կառավարեն երկիրը ․ այս անկանոնութեան պատճառը այն է որ ընդհանուր կարծիք կայ թէ ազատական դահլիճ մը չունի պէտք եղած հեղինակութիւնը Քուպայի գործերը կարգադրելու համար ։ Գուցէ այս նկատողութիւնը փրկէ Պ. Քանովասի դահլիճը, վասն զի այս պահուս ընդհանուր Սպանիոյ համար Քուպան շատ աւելի կենսական կարեւորութիւն ունի քան թէ Մատրիտի քաղաքային խորհրդականներու անպարկեշտութիւնը ։

Պ. Քանովաս կը յուսայ թէ դատարաններու միջոցաւ և մինչեւ իսկ վճռաբեկ ատեանին վրայ ազդելով պիտի կրնայ ջախջախել Քապրինանա մարքիզը, մեծ ամբաստանիչը ։

Արտաքին լուրեր

ՖՐԱՆՍԱ

Նախարարութիւնը մօտերս երեսփոխանական ժողովին պիտի ներկայացնէ առաջարկ մը որով արտօնութիւն պիտի խնդրուի Ֆրանսական կառավարութեան երաշխաւորութեամբը Աննամ Թոնքինի 100 միլիոն ֆրանքի փոխառութիւն մը ընել տալ ։

ՔՈՒԲԱ

Սպանիական իշխանութիւնը հրացանի բռնել տուաւ քուպացի պետերէն Ժիլ Կոնզալէս որ կռուի մէջ սպանիացիներուն ձեռքը ինկած էր ։

ԱՆԳԼԻԱ

Լորտ Րոպէրթ Ծայրագոյն-Արեւելքի վրայ ատենաբանութիւն մը ընելով ըսաւ թէ Չինի եւ Ճափոնի կացութիւններուն փոփոխումը պիտի ունենայ այնպիսի հետեւանքներ զոր կարելի չէ կանխագուշակել ։ Եթէ Անգլիա կ'ուզէ որ Ծայրագոյն-Արեւելքի մէջ իր գերակայութիւնը պահէ, պէտք է միշտ պատրաստ ըլլայ այնպիսի պարագաներու համար որոնք քանի մը ամիս առաջ տեսնուածներէ շատ աւելի ծանր ու կարեւոր կրնան ըլլալ ։

—Աս հինգշաբթի օր Ուինտզորի պալատին մէջ Նախարարական ժողով պիտի գումարուի, Թագուհիին նախագահութեամբ ։

ՍՊԱՆԻԱ

Քապրինանա մարքիզին ըրած յայտնութիւններուն վրայ հարկ եղաւ դատի քաշել քաղաքային խորհրդին անդամներէն մէկ քանին ․ դատական ծախքերը հոգալու համար ժողովրդային հանգանակութիւն բացուեցաւ որուն յաջողութիւնը մեծ եղաւ ․ ժողովրդին բոլոր դասակարգերը աղքատ թէ հարուստ մասնակցեցան այդ հանգանակութեան որով ցոյց տուին թէ հանրային զայրոյթը ընդհանուր է Թաղապետական գանձը կողոպտողներուն դէմ ։ Հանգանակութեամբ բարոյական մեծ տպաւորութիւն մը առաջ բերուեցաւ ․ նախաձեռնութիւն ունեցողները իրենց նպատակին հասնելէն վերջը հանգանակութիւնը դադրեցուցին ։

Այս գործին յատկացուած հարցաքննիչ դատաւորը ամբաստանութեան հրաման հանեց թէ, արդի եւ թէ նախկին քաղաքական խորհրդականներու դէմ ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Բրուսիոյ ներքին գործերու նախարար Պ. Քէօլլէրի հրաժարեցուցման պատճառներէն մէկն ալ պատերազմական նախարարին ըրած գանգատը կը համարուի ։ Կ'երեւի թէ Պ. Քէօլլէրի գրգռմամբ մամուլը կծու յօդուածներ կը հրատարակէր պատերազմական նախարարին դէմ եւ ասիկա կամ իր եւ կամ Քէօլլէրի պաշտօնանկութեան խնդիր է ։

ՉԻՆԱՍՏԱՆ

Բետրպուրկէն գերմանական թերթի մը կը գրեն որ չինական փոխառութիւնը 8,900,000 ոսկի պիտի ըլլայ, եւ պիտի կատարուի Գերմանիա եւ Անգլիա ։

ՀԱԲԷՇԱՍՏԱՆ

Մենելիք Թագաւորը Գորամէտայ ճամբարը գումարեր է բոլոր պետերը ։ Անոնց յայտարարեր է թէ ինք պաշտպանողականի վրայ պիտի մնայ եթէ Իտալիա յարգէ 1889ին գծուած սահմանագլուխը ։ Շատ ուրախ պիտի ըլլայ եթէ Իտալացիներուն հետ բարեկամական դրացնութեան յարաբերութիւններ պահպանէ ․ բայց իր երկիրը կատարեալապէս անկախօրէն կառավարել կ'ուզէ ։

Հաւաքուած պետերը հաւատարմութիւն երդուեր են ։

Ճամբարը կը գտնուէին 175,000 հոգի որոնք ձմեռը Գորամէտա պիտի անցընեն ։

ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

Բարիզ, 8 դեկտեմբեր

Արտաքին գործերու նախարար Պ. Պէրթլօ, որուն համար կ'ըսուէր թէ աղջկանը մահուանը պատճառաւ գործէն պիտի քաշուի, ուրբաթ օր իր պաշտօնին գլուխը անցաւ ։

—Նախարարներու խորհուրդին հաղորդուեցաւ այսօր Ժիրվէ ծովակալի գործը քննող յանձնախումբին տեղեկագիրը ։ Յանձնախումբը ծովակալին ընթացքը պարսաւելի չի գտներ ։ Իսկ Ֆըտուլի հրամանատարին պարսաւանք տալ կ'առաջարկէ ։

Ծովային նախարար Պ. Լոքրուա կ'ըսէ թէ պարսաւանքը պիտի չի տայ ։ Դէպքերէն ինքնիրենը կ'առնուի պէտք եղած դասը ։ Շնորհաւորութիւններ պիտի մատուցանէ նաւազներուն իրենց ցոյց տուած եռանդին համար, եւ ծովակալ Ժերվէի ալ մասնաւոր հրահանգներ պիտի զրկէ զինուորային մարզանքներու համար, որպէս զի այլ եւս սանկ դէպքեր տեղի չունենան ։

—Երեսփոխանական ժողովին մէջ հարցում ուղղուեցաւ դատական գործերու նախարարին Արթօնի վերաբերեալ խնդրին համար ։ Արթօնին Լոնտոնի փաստաբանը ըսած է թէ դատական գործերու նախարարը Լոնտոն ղրկած է Լըֆէվր անուն օրագրողը որպէս զի Արթօնին ձեռքէն առնէ քովը գտնուած կարեւոր թուղթերը, իբր փոխարէն խոստանալով որ կառավարութիւնը հետը մեղմօրէն կը վարուի ։ Այս մասին եղած հարցումին պատասխանելով դատական նախարարը յայտարարեց թէ Պ. Լըֆէվր ինքնաբերաբար եկած էր իրեն եւ իր նախաձեռնութեամբը Արթօնին թուղթերը առնել խոստացած էր ։ Նախարարը իր պարտականութիւնը համարած էր առիթէն օգուտ քաղել, եւ յանձնարարական մը տուած էր Լոնտոնի յատուկ քոմիսէրին խնդրելով որ աջակցի Լըֆէվրի իր խուզարկութիւններուն մէջ ։ Նախարարին յայտարարութեան հաւանութիւն տրուեցաւ մէկի դէմ 485 ձայնով ։

—Նախարարապետ Պ. Լէօն Պուրժուա 1900ի ցուցահանդէսը կազմակերպող յանձնաժողովին յայտարարեց թէ խնդրի առարկայ չէ ցուցահանդէսի բըկըղունքը ։ Ալ ուրիշ բան չի կայ ընելիք բայց եթէ խորհիլ խաղաղապէս գործադրելու միջոցներուն վրայ ։

—Հոկտեմբեր ամսուն տուրքերուն գումարը բաղդատմամբ 1894ի հոկտեմբերին 5 միլիոն ֆրանք պակաս եղած է ։

ԹԵՐԹՕՆ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի (47)

ՔՍԱՎԻԷ ՏԸ ՄՈՆԹԷՓԷՆ

ՏԻՏԱՆԻ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԺԸ

ՍՊԱՌՆԱԼԻՔ ՄԸ

«Անիկա իմ մահս է, բայց չմեռած՝ կ'երդնում որ այս մարդէն վրէժս պիտի լուծեմ ․․։

Եւ գործավարը, անցնելով գործաւորներու խմբակներուն մէջէն, որոնք մէկիկ կը քաշուէին իրենց ճամբայ առնելու համար, վազելով հեռացաւ ։

—Ըսածը լսեցի՞ք ... գոչեց Մոժիրոն. ամէնքդ ալ վկայ էք որ սպառնացաւ ինէ վրէժ լուծել ... իմ ապահովութիւնս կը պահանջէ որ երթամ ոստիկանութեան քոմիսէրը գտնեմ եւ եղածը յայտնեմ անոր ..։ Աս Բիէր Լանտրին վարժուած է մարդ մեռցնելու ... կրնայ ըլլալ որ փողոցի մը անկիւնը ինծի սպասէ եւ դանակի հարուած մը իջեցնէ կռնկիս ...

Ոչ ոք պատասխանեց ։ Գործաւորները տաք տաք խօսելով ցրուեցան եւ Անտրէ ցուրտ եղանակով մը ըսաւ Մոժիրոնի ․

—Չեմ գիտեր թէ կը սխալի՞մ մի, պարոն, բայց կարծեմ թէ դէշ բան մը ըրիք ...

Մոժիրոն ուսերը ցնցեց ․

—Վա՛յ, այդպէ՞ս կը կարծէք, պարոն գանձապետ ... ըսաւ ։

—Այո՛, պարո՛ն ։

—Է՛հ, աս ալ կարծիք մըն է, բայց իմ կարծիքս աս չէ ... ըսել է, ձեր խօսքին նայելով, պէտք էր թողուլ որ այդ մարդը զիս սպաննէ ...

—Է՛հ, պարոն, դուք ալ չէք հաւատար ձեր այդ ըսածին ...

—Ընդհակառակն հաստատապէս կը հաւատամ ..։ Բիէր Լանտրի պիտի մեռցնէր զիս, եթէ իր դիմակը վար առնելով՝ ճիշդ ժամանակին չկեցնէի զինքը ...

—Ուրիշ դիմակներ ալ կան, պարոն, որոնք իր դէմքէն շատ աւելի վտանգաւոր դէմքեր երեւան պիտի հանէին, եթէ յանդուգն ձեռք մը համարձակէր զանոնք վար առնել ...

Մոժիրոն ուշի ուշով Անտրէի նայեցաւ ։

—Արդեօք ձեր խօսքերուն մէջ անձնականութեան դպչելու դիտաւորութիւն մը կա՞յ, պարոն տը Վիլէր, հարցուց ։

—Թերեւս չի կայ, պատասխանեց երիտասարդը աշխուժիւ, բայց եթէ դուք այնպէս կարծել կ'ուզէք, ազատ էք, ձեր այդ կարծիքը չեմ հերքեր ...

Փայլակ մը շողաց Մոժիրոնի աչքերուն մէջ, բայց այդ փայլակը գրեթէ նոյնհետայն մարեցաւ եւ Գաղութացման ընկերութեան կարծեցեալ տնօրէնը սկսաւ ծաղրական կերպով մը խնդալ ։

—Ձեզի հետ մենամարտի՞լ մի ... մրմնջեց ․ ի՛նչ անհեթեթ բան ... ասկից զատ ես ներողամիտ եմ ..։ Ձեր ջիղերը հիւանդ են, սիրելիս ... եօթանասուն հազար ֆրանքին դէպքը ձեզ դրդեր է ... աս ալ շատ բնական է, եւ ես բոլոր սրտովս կը մասնակցիմ ձեր ցաւերուն ..։ Հանդարտեցէ՛ք, ինքզինքնուդ հոգ տարէք, եւ որովհետեւ կը տեսնեմ որ իմ ընկերակցութիւնս շատ չէք սիրեր, չեմ ուզեր աւելի երկար ատեն մնալ հոս ... ձեզմէ պիտի բաժնուիմ եւ ուղղակի թաղին ոստիկանութեան քոմիսէրին պիտի երթամ...

—Ոստիկանութեան քոմիսէրի՞ն մի... կրկնեց Անտրէ ...

—Բնականաբար ...

—Բիէր Լանտրիի դէմ գանգատելո՞ւ համար ...

—Անշուշտ ...

—Ո՛հ, պարոն, այդ բանը մի՛ ընէք ...

—Ինչո՞ւ ...

—Ձեր մարդասիրական զգացումը չը պիտի թողու որ այդ բանը ընէք ...

—Աղէկ մը չեմ հասկնար թէ ի՛նչ ըսել կ'ուզէք ...

—Մտածեցէք անգամ մը թէ ձեր այդ գանգատը ի՛նչ հետեւանքներ կրնայ ունենալ ... Բիէր Լանտրի ձեզի չդպաւ...

—Բայց շատ կ'ուզէր դպչիլ ... ասկից զատ՝ սպառնացաւ ինծի ... եւ աս կը բաւէ, երեսուն վկայ ունիմ ... ձեր բոլոր գործաւորները տեսածնին ու լսածնին պիտի վկայեն ...

—Ափսո՛ս ... ձեր գանգատը դժբաղդաբար լաւ ընդունելութիւն պիտի գըտնէ ... վասն զի այն եղկելիին կացութեանը մէջ ատանկ վկայութիւն մը անպատճառ օրինաց խստութիւնը պիտի հրաւիրէ իր վրայ ...

—Խնդիրը խստութեան վրայ չէ, այլ պահպանողական հսկողութեան մը ։ Այս մարդը յարձակելու եւ սպաննելու մոլութիւն մը ունի ... արդարութիւնն ու ոստիկանութիւնը պարտաւոր են աղէկ մը զիս պաշտպանել եւ ես ալ այդ պաշտպանութիւնը պիտի խնդրեմ ... չեմ ուզեր մեր նախահայրերուն պէս, շապիկիս տակէն պողպատէ զրահ մը հագնիլ կամ մէկէն ի մէկ դանակի հարուած մը ընդունիլ հինգերորդ եւ վեցերորդ կողիկներուս մէջտեղ ...

—Եթէ իրաւցնէ կը վախնաք, ես Բիէր Լանտրիի հետ կը խօսիմ այս մասին, դուք կրնաք անհոգ ըլլալ ...

—Շատ շնորհակալ եմ ... պատասխանեց Մոժիրոն խնդալով, բայց ներեցէք ինծի հաւատալու որ Պ. քոմիսէրին խօսակցութիւնը ձեր խօսակցութենէն շատ աւելի ազդեցիկ պիտի ըլլայ այն խենթին վրայ ...

—Ես կ'երաշխաւորեմ իրեն համար ...

—Ա՛հ, սիրելի պարոնս, ի՛նչ անխոհեմութիւն ... երբեք պէտք չէ մէկու մը կամ բանի մը համար երաշխաւորել ..։ Օրինակի համար երէկ պատրաստ չէիք երաշխաւորելու որ ձեր դրամարկղին մէջ գտնուած [illegible]

—Ամբողջ Եւրոպայի վրայ մեծ փոթորիկ կը տիրէ : Ֆրանսայի Արեւելեան կողմը գետերը յորդեցան . ողողումներու վախ կայ : Հիւսիսային ծովուն կողմնակի բազմաթիւ դժբաղդութիւններ պատահած ըլլալու են :

Պերլին, 8 դեկտեմբեր

Վիլհելմ կայսրը չուզեց շարունակել Սթրինկէնի որսորդութիւնը, եւ յանկարծ Բոցտամ եկաւ : Կայսեր այս վերադարձը շատ կը մեկնուի :

—Հիւսիսային Գերմանիայէն հասած լուրերը կը հաղորդեն թէ սաստիկ փոթորիկներ մեծ ողողումներ առաջ բերած են : Վնասները շատ մեծ են :

—Վիլհելմ կայսրը ներքին խորհրդական անուանեց հռչակաւոր նկարիչ Մէնցէլը, ծննդեանը 80րդ տարեդարձին առթիւ : Ի պատիւ նկարչին գիշերը Բեռլինի հասարակութեան մէջ տրուած հանդէսին ներկայ գտնուեցան կայսրն ու կայսրուհին :

Հռոմ, 8 դեկտեմբեր

Նախորդ Նախարարապետ Պ. Ճիօլիթթիին դատի ենթարկելու խնդիրը քննելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովը որոշեց որ Պ. Ճիօլիթթի պէտք է դատուի սովորական դատարաններուն առջեւ եւ ոչ թէ գերագոյն ատեանի մը առջեւ :

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի ՕՐԱՑՈՅՑԸ

1895

Երեքշաբթի 28 Նոյեմբեր (Հ. Տ.)
10 Դեկտեմբեր (Ն. Տ.)

Տ. Թ. Հ. ՌՅԽԴ. 1343

Թուականն Հիճրէթի 1313 Ճէմազիւլ ախըր 23
Սէնէյի Մալիյէ 1311, Թըշրինի սանի 28

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ԱՁ. Սրբոյն Ղունկիանոսի քահանային . եւ սրբոյն Տարագրոսի, Պրոբոսի, Անդրոնիկոսի, Ոնեսիմայ եւ այլոց աշակերտացն Սրբոյն Պօղոսի :

Ելն Օր 7.33

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՁԵԿՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Հետեւեալ հեռագիրները ուղղուած են Մեծ-Եպարքոսին .

«Թիֆլիսէն՝ 20 նոյեմբեր թուականով եւ տեղին հայ երեւելիներուն իննըսուն երեքին ստորագրութեամբ :

«Չարամիտներ ոմանք գրգռելով մեր ազգէն մէկ քանի կարճամիտներ, խաղաղութիւնը խանգարել տալով գործել տուին իսլամներուն դէմ, որոնց հետ վեց հարիւր տարիէ ի վեր եղբօր պէս կ'ապրինք : Այդ կերպով ապաշնորհութիւն ցոյց տուին մեր Վեհապետին դէմ : Թիֆլիսի մէջ ալ այդ կարգի կարճամիտներ ցաւալի խռովութիւն մը հանելով ամօթի բեռ մը ձգեցին հասարակութեան վրայ : Մենք, որ տէրութեան ժողովուրդն ենք, բնաւ չենք խառնըւած Թիֆլիսի հայերուն այդ գործին եւ մեղսակցութիւն չենք առած անոնց նըպատակին վրայ : Կը կրկնենք մեր հաւատարմութիւնն ու հպատակութիւնը առ կառավարութիւնը : Նզովելով կը նայինք այդ խառնակութիւններուն պատճառ եղող հայ խռովարարներու եւ զանոնք գրգռող չարամիտներուն : Կը խնդրենք որ՝ ըստ առաջնոյն, արժանի ըլլանք կայսերական գթութեան ու շնորհքներուն :

—«Բիթլիսէն՝ հայ երեւելիներու չորսին ստորագրութեամբ :

«Մեծապէս շնորհակալութիւն կը յայտնենք կառավարական պաշտօնեաներուն, որոնք իմաստուն միջոցներով Բիթլիս գաւառակին մէջ բնակող ոչ-իսլամ հաւատարիմ ազգերը արգիլեցին բարձրագոյն հաճութեան հակառակող ընթացքներու մէջ գտնուելէ եւ միանգամայն խաղաղութիւնը պահպանելով, մշտնջենաւոր ըրին կեանքի ու ընչքի ապահովութիւնը եւ կառավարութեան փառքն ու պատիւը : Պաշտօնեաներուն այդ բարւոք վարչութիւնը ժողովրդեան մեծ շնորհակալութիւն պատճառեց :»

—«Շապին Գարահիսարի հայոց առաջնորդական փոխանորդէն .

«Կառավարական պաշտօնեաներուն բարւոք միջոցներով, եւ կայս. զինուորներուն արդարավար ջանքերովը, խաղաղութիւնը ապահովուած է : Երախտագիտութեամբ կը ծանուցանեմ թէ ամէն ոք իր գործովը կ'զբաղի եւ այս առթիւ ալ բարեմաղթութիւններ կ'ընէ Վեհ. Սուլթանին համար՝ ի նկատի առնելով Ն. Վեհափառութեան այդչափ շնորհներն ու գթութիւնները :»

—«Սուշէհրէն նոյեմ. 23 թուականով եւ Հայ երեւելիներուն չորսին ստորագրութեամբ .

«Շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, մեր խաղաղութիւնն ու անդորրութիւնը կատարեալ է : Երախտագիտութեամբ կը ծանուցանենք կայս. կառավարութեան այն լուրջ ջանքերն, զորս կ'ընէ կողոպտուած ապրանքները ետ առնելով տէրերուն յանձնելու եւ իսլամներէն հանգանակութիւն ընելով մեր ազգին կարօտեալներուն բաշխելու գործին մէջ :»

—«Չորումի գաւառին շրջականերէն Սունգուրլուի հայ երեւելիներու վեցին ստորագրութեամբ հետեւեալ հեռագիրը ուղղուած է Ներքին գործերու Նախարարութեան :

«Շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, արդէն խաղաղութիւնն ու ապահովութիւնը կը տիրէ եւ ցարդ կը շարունակէ : Մեր իսլամ դրացիներուն հետ սիրով կը վարուինք : Երախտագիտութեամբ կը ծանուցանենք թէ կայս. կառավարութեան կողմէ մեզի եղած են պէտք եղած ազդու յորդորները, թէ աւելորդ է ըսել որ ամենուս իրաւունքները կը պահպանուին եւ թէ տուներնուս դռները բաց ալ ըլլան, եւ ոչ մէկուն կեանքին ու ինչքին եւ նոյն իսկ մէկ մազին վընաս մը չպատահիր : Այս առթիւ ալ կրկին անգամ կ'աղօթենք Աստուծոյ որ անսպառ կեանք շնորհէ մեր Օգոստափառ Վեհապետին :

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ . Իմարէ գաւառին (Պասրա) նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազի օգնական անուանուեցաւ Տէրսիմ գաւառին նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազի օգնական Սալիհ էֆէնտի, որուն յաջորդեց Իմարէի նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազի օգնական Ջիվէր էֆէնտի :

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՁԵԿՈՒՑՈՒՄ . Թուրք թերթերուն երէկուան թիւին մէջ հետեւեալ Պաշտօնական Ձեկուցումը կը կարդանք .

«Երէկ, կիրակի, Վեհ Սուլթանին կողմէ շնորհուած արտօնութեամբ, ռուսական դեսպան Պ. Նելիտոֆ պատիւ ունեցաւ Ն. Վեհափառութեան ներկայանալու :»

ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՎԻՃԱԿԸ . «Նոյեմ. 25 թուականով Մեծ-Եպարքոսին ուղղուած հեռագրեր կը ծանուցանեն թէ Հալէպի, Պրուսայի, Տրապիզոնի, Էնկիւրիի, Մուսուլի, Էրզրումի, Գասթէմունիի, Գոնեայի, Խարբերդի, Պիթլիսի, Ատանայի, Վանի եւ Տիարպէքիրի նահանգներուն մէջ ալ, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, կատարեալ անդորրութիւն եւ ապահովութիւն կը տիրէ :»

ՖԷՐԻԴ ՇՈՒՔՐԻ ՓԱՇԱ, նոր հրամանատար Գ. Զօրաբանակին (Մանասդըր) իր պաշտօնատեղին ժամանած է :

ՊԱՀԵՍՏԻ ԶՕՐՔ . Նազիլլիի պահեստի զօրքերու վաշտը, որ զէնքի կոչուած էր, շաբաթ իրիկուն Իզմիր ժամանած է :

Այտընէն ալ պահեստի զօրք հասած են Իզմիր եւ ի մօտոյ ճամբայ պիտի հանուին :

ԻԶՄԻՐԻ ֆրանսական հիւպատոսը անցած չորեքշաբթի օր հացկերոյթ մը տուեր է՝ ի պատիւ ֆրանսական մարտանաւերուն հրամանատար գեր-ծովակալ Մէկրէի :

ԱԼԲՈՒԼՆԵՐՈՒ քննութեան մասին կանոնագիր մը պատրաստելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովը, որ կը գումարուի Մալիէի մէջ, իր աշխատութիւններն աւարտած է եւ խնդիրն ի մօտոյ պիտի մատուցուի Բ. Դրան :

ՔԱՐԻՒՂԻ ՄԵՆԱՎԱՃԱՌ . Իգդամ կրկին անգամ կը ծանուցանէ թէ քարիւղը մենավաճառի վերածելու խնդրին համար խորհրդակցութիւններ կը կատարուին Բ. Դրան մէջ : Ինչպէս յայտնի է, առաջարկուած էր ատոր համար անանուն ընկերութիւն մը կազմել, որով տարեկան 250,000 ոսկի պիտի գոյանայ, որուն 50,000ը ընկերութեան թողուելով, մնացածը կարելի է այլ եւ այլ ծախքերու յատկացնել :

Պ. ՆԻԲՈԼԱ ՖԱՆԻՍ կառավարութենէն խնդրած էր երկաթուղիի մը արտօնութիւնը որ Ղալաթիայէն մեկնելով մինչեւ Սարը-Եար պիտի երթար Բերայէն անցնելով : Հանրօգուտ Շինութիւններու Նախարարութեան մասնագէտներու սենեակը այդ ձեռնարկութեան մասին մանրամասն քննութիւն մը կատարելէ ետքը, մերժած է այս ծրագիրը :

ՆԻՇԱՆԹԱՇԻԻ ՀՐԴԵՀԸ . Կիրակի առտու հրդեհ մը ծագեցաւ Նիշանթաշի, Թէշվիքիյէ փողոցը : Կրակը ծագեցաւ քարաշէն մեծ հիւրանոցի մը վերնայարկէն : Թաքսիմի եւ Թէրսանէի զինուորական ջրհանկիրներու խումբը անմիջապէս հրդեհին փութացին : Հրդեհը, հարաւային հովին պատճառաւ, կը սպառնար տարածուիլ, բայց ջրհանկիրները մեծ ոգեւորութեամբ կրցին առաջքը առնել եւ միայն հիւրանոցը այրեցաւ :

ՓՈԹՈՐԻԿԸ. Քանի մը օրէ ի վեր փչած հարաւային հովին պատճառաւ գծերը երթեւեկող շոգենաւները չկըրցին կանոնաւորապէս բանիլ : Շաբաթ օր, քանի մը անօգուտ փորձերէ ետքը, Գատըգիւղի եւ Հայտար-Փաշայի շոգենաւները կամուրջ վերադարձան եւ ուղեւորները պարտաւորեցան Իւսկիւտարի ճամբով տեղերնին երթալ : Կիրակի օր հազիւ երեք չորս երթեւեկութիւն կարելի եղաւ կատարել Գատըգիւղի եւ կամուրջին միջեւ : Կղզիներու շոգենաւներն ալ կանոնաւորապէս չկրցին իրենց ուղեւորութիւնը կատարել : [illegible] մէջ՝ Շիրքէթի շոգենաւները [illegible] Պէշիկթաշ եւ Գապաթաշ [illegible] :

Ռոտոսթոյի եւ Իզմիտի շոգենաւները չմեկնեցան :

Փոթորիկը ծովային աղէտ մը պատճառեց Մարմարայի մէջ եւ բազում վնաս տուաւ ցամաքի վրայ : Գում-գաբու օսմանեան առագաստանաւ մը ցամաք նետուեցաւ եւ կտոր կտոր եղաւ : Եօթը նաւաստիներէն հինգը խեղդուեցան :

Զարդուկոտոր եղած մեծ նաւակ մը գտնուեցաւ Հարէմ-Իսկէլէսիի մօտերը :

Սեւ ծովէն եկող Պոհրէկէօթ անուն օսմանեան առագաստանաւ մը քշուեցաւ Միսիայի մօտերը գտնուած ժայռերուն վրայ, բայց նաւապետը կրցաւ ճարտար հնարքով մը նաւը բացերը տանիլ, այսուհանդերձ շատ վնասներ կրեց եւ իր բեռը գրեթէ բոլորովին փճացաւ . Պոլսէն երկու նաւաձիգ շոգենաւ օգնութեան դրկուեցաւ :

Էնկիւրիի սուրհանդակը որ շաբաթ իրիկուն Հայտար-Փաշա հասած էր, չկրցաւ Պոլիս գալ եւ հոն մնաց մինչեւ յաջորդ օրը եւ յետոյ Իւսկիւտարի ճամբով հոս բերուեցաւ :

Լոյտի ընկերութեան Արչօ շոգենաւը որ կիրակի առտու ճամբայ ելած էր Վառնա երթալու համար, հովին պատճառաւ զարնուեցաւ անգլիական շոգենաւի մը որ Գապաթաշի առջեւ խարսխած էր եւ բաւական վնաս պատճառեց :

Մէսաժըրի ընկերութեան Նէվա շոգենաւը որ կիրակի կէս օրէն ետքը հոս հասաւ, պարտաւորեցաւ Հարէմ-Իսկէլէսիի առջեւ կանգ առնելու : Նաւաձիգ մը գնաց թղթատարական պայուսակը եւ պաշտօնեաները առնելու եւ առողջապահական պաշտօնատունը փոխադրելու : Շատ ուշ ատեն այդ շոգենաւը կրցաւ քարափներուն մօտենալ :

Խտիվիէ ընկերութեան [illegible] անուն շոգենաւը կիրակի օր որոշեալ ժամէն շատ ուշ կրցաւ հոս հասնիլ :

Ռումելի-Հիսարի մէջ հին տուն մը կիսովին փլաւ եւ ամբողջովին փլելու վտանգին մէջն է :

Մէկ քանի առագաստանաւեր Միջերկրականի մէջ շատ մը դժուարութիւն քաշելով հազիւ կրցած են Պոլսոյ նաւահանգիստը ժամանել : Ատոնց առագաստները պատռած էին եւ բեռերն, որ աղ էին, բոլորովին ջուր կտրած էին :

—Գարաքէօյի կամուրջը ջուրերու հոսանքէն սաստիկ կերպով տատանած ըլլալով, Օսմ. Պանքային յատուկ հեռագրական թելերը, որոնք կամուրջին վրայէն կ'անցնին, կտրեցան :

—Դուրուչէշմէի առջեւ երկու առագաստանաւ խութերու վրայ իյնալով վնասուեցան :

ԶԱՆԱԶԱՆ ԴԵՊՔԵՐ

Ծովէ Վէրք . Կիրակի օրը, խալասական պահակ շոգենաւին զօրնաւակը կամուրջին մօտ նաւակի մը զարնուեցաւ որ Մահմուտէի Տէրիֆ-Բէյան շոգենաւուն քով կերթար : Նաւակը կտոր կտոր եղաւ . մէջը գտնուող երկու մարդիկը ազատեցան :

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Երկուշաբթի 27 Նոյեմբեր

ԱՐԺԷԹՈՒՂԹ

[illegible] — Բացուեցաւ		ղրշ.	21 07
»	Գոցուեցաւ	»	21 10
[illegible] — Բացուեցաւ		ֆր.	100
»	Գոցուեցաւ	»	100
[illegible] — Բացուեցաւ		Օ. Ո.	—
»	Գոցուեցաւ	»	
Սօսիէ. տը Շմ. է տը վալ		Ա. Ո.	4 35
Կրէտի Ժէնէրալ		Օ. Ո.	9 20
Թրամվէյ, բաժն. նոռմ.		»	8 95
Օսմ. Ապահով. Ընկ.		»	5 90
Սիկառէթ	A	»	2 20
»	B	»	1 90
Թէմպէքի		Ա. Ո.	2 80
[illegible]		ֆր.	48

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԵՐՈՒ

Լոնտոնի վրայ 3 ամիս	110 50
Բարիզի » 3 »	22 90

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ

Օսմ. ոսկին 100 ղրուշէն

Մէճիտիէ	108	5 Անգլ. ոսկի	110 02
Պէշլիք	102	Քրիմիօ	51 10
Մէջիտլիք	98	Ռուպլի Թուղթ	8 59
20 ֆրանք	87 15	Պոլ էմբէրիալ	— —

ԹԻՐԻՆԿ տան ծանուցումը տեսնել 4րդ երեսը

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ ՊՐԻՎԱԼ
ԵԱՆԻ ԵՒ ԸՆԿ.
Կալաթա Թիւնէլի մօտ, Կոլտէնպէրկ վաճառատան
քով Զիւլֆիքեարի փողոց
Ընտիր Ինճէ-սազ

Նշանաւոր ուտահար Ռոտոսթօյի Ջաֆիրաքի էֆէնտիի տնօրէնութեան ներքեւ գտնուող Ինճէ-սազի ընտիր խումբ մը նոյեմ. 23 հինգշաբթի օրէն սկսեալ յիշեալ գարեջրատան մէջ ամէն հինգշաբթի, ուրբաթ, շաբաթ եւ կիրակի օրերը իրիկուան ժամը իննէն մինչեւ գիշերուան ժամը հինգ պիտի նուագէ :

1—10

ՁԵՐ ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆԸ ԽՈՐՀԵՑԷՔ

Արեւի եւ անձրեւի փոփոխակի իրարու յաջորդելը մեզ խաբելու չէ : Ցուրտն ու ձիւնը, որ արդէն Եւրոպայի ուրիշ կողմերը երեւցան, մեզի մօտ են եւ մէկէն ի մէկ պիտի սկսին : Որովհետեւ ամէն մարդ միանգամայն գերձակներուն կը դիմէ, իւրաքանչիւրը ստիպուած է իր կարգին սպասել եւ ձգել որ առողջութիւնը վնասուի . այս վտանգաւոր կացութիւնը մեծապէս գնահատելի կ'ընէ Կալաթայի Թիրինկ վաճառատան այն նախաձեռնութիւնը, որով թէ արանց եւ թէ կանանց շքեղ հագուստներու, այսինքն չափու վրայ եւ վերջին նորաձեւութեան համեմատ շինուած հագուստներու յար եւ նման ընտիր [illegible] հագուստներու մասնաճիւղ մը բացաւ, ուր այդ հագուստները միշտ պատրաստ կը գտնուին՝ հասարակութեան պէտքերը վայրկենապէս գոհացնելու համար : Նոյնպէս նաեւ Թիրինկ վաճառատունը նոր ճիւղեր հաստատեց ազնիւ ճերմակեղէնի եւ պօնէթըրիի համար, ուսկից մեծապէս պիտի օգտուին իր ընտրեալ յաճախորդները :

ֆրանքը այս գիշեր չպիտի գողցուի . . .

—Ա՛հ, ի՛նչ անողոք էք ...

—Երկաթէ ձողի մը պէս ...

—Ուրեմն գացէք ... այն ողորմելին բանտարկել տուէք, բայց թերեւս օր մը ուրիշներն ալ ձեզի հետ անգթօրէն վարուին, ինչպէս որ դուք անգթօրէն կը վարուիք անոր հետ ...

—Ձեր այդ գուշակութեան համար շնորհակալ եմ ... գոչեց Մոժիրոն խընդալով, շիտակը շատ պատուաբեր է ... միայն թէ ամենեւին ճշմարտանման չէ ...

Յետոյ, դէպի դուռը երթալով, յարեց .

—Բամիւէրին հետ տեսնուելէս ետք՝ նորէն հոս պիտի գամ ... անշուշտ մինչեւ այն ատեն օրիորդ Լիւսի վերադարձած կ'ըլլայ, ձեր ազնիւ տէրը՝ Պ. Աշիլ Վէրտիէ ալ եկած կ'ըլլայ եւ իրեն հետ ծանօթանալու պատիւը կ'ունենամ . . .

Անտրէ, առանձին մնալով, մրմնջեց .

—Ո՛հ ... այս օրը դժբաղդութեան օր մըն է ... ամենքս ալ մեր բաժինը ունեցանք ...

ԺԹ

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Մոժիրոնի ըսածը ճշմարիտ էր . ուղղակի ոստիկանութեան քոմիսէրին գընաց . . .

Երիտասարդը, այս դիմումին ընելով, երկու գործ տեսած պիտի ըլլար . — առաջինը, որ կարեւորագոյնը չէր, վըրէժ լուծել էր գործավարէն, որ երկու անգամ նախատած էր զինքը . երկրորդը, որ գլխաւորն էր, յանդգնութիւն ցոյց տալով՝ ոստիկանութեան ներկայացուցչին ուշադրութիւնը իր վրայ հըրաւիրել էր այնպիսի մեծ գողութեան մը հետեւեալ օրը, որուն թելադրիչն ու մեղսակիցը եղած էր :

Այս մաքիավէլական վարպետութեան օգտակարութիւնն ու հաւանական հետեւանքը դիւրին է մակաբերել եւ կարծենք թէ աւելորդ է այս մասին աւելի ընդարձակ մանրամասնութեանց մէջ մտնել :

Քոմիսէրը, որ երեւոյթին համեմատ միայն կրնար դատել, Մոժիրոնը շատ լաւ ընդունեց, անոր դանդատը ուշադրութեամբ առաւ, ցաւ յայտնեց որ տասնըիններորդ դարուն մէջ այս տեսակ վայրենական բաներ կը պատահին տակաւին Բարիզի գործաւոր դասակարգին մէջ եւ խոստացաւ հետեւեալ օրն իսկ Բիէր Լանտրին կանչել տալով՝ նախ աղէկ մը յանդիմանել զայն՝ աւելի խիստ միջոցներ ձեռք առնելէ առաջ :

Մոժիրոնի մեկնելէն քանի մը վայրկեան ետքը, կառք մը, որուն ձիերը փրփուրով ճերմկցած էին, ատաղձարանին դրան առջեւ կանգ առաւ :

Լիւսի Վէրտիէ իջաւ այն կառքէն :

Անտրէ ալ Վիլէր, մութ մտախոհութեան մը մէջ թաղուած ու անշարժ, տակաւին կեցեր էր հոն, ուր թողուցինք զինքը նախընթաց գլուխին վերջը :

Նորատի աղջիկը աշխուժիւ անոր մօտեցաւ :

—Պարոն Անտրէ, հայրս եկա՞ւ, հարցուց . . .

—Ո՛չ, օրիորդ . . . պատասխանեց գանձապետը :

—Աւելի աղէկ, վասն զի շատ կը փափագիմ որ այսօր բան մը չիմանայ եւ իր ուշանալը ժամանակ թողու մեզ մեր սովորական կերպարանքը ըստանալու . . . եւ դուք, պարոն Անտրէ, գիտցած ըլլաք որ շատ պէտք ունիք այդ բանին, վասն զի ձեզ հիմայ շատ աւելի աժգոյն, շատ աւելի վհատած կը գտնեմ քան թէ քիչ մը առաջ, երբ զատուեցայ ձենէ ....

—Իրա՞ւ, օրիորդ ... թոթովեց գանձապետը ...

—Անշուշտ, եւ ատիկա դէշ բան է ... ես ամենէն կարեւոր գործը տեսայ . . . հօրս սեղանաւորը ստակը անմիջապէս տուաւ եւ առաւ մեր ստորագրած ու փոխանցած փոխանակագիրները ... ըսել է ամենքն ալ վճարուեցան եւ այս գիշերուան աղէտը պարզ նիւթական վնաս մըն է միայն, որ թէեւ շատ մեծ է, բայց չի կրնար մեր տունը կործանել կամ անոր վարկին վնասել ... Վաղը յարմար միջոց մը կը գտնեմ եւ գործը կը խոստովանիմ իրեն ...: Հայրս բաւական հարուստ ըլլալով՝ այս վնասին կրնայ տոկալ եւ իր ուղղամտութիւնը չպիտի թողու որ երկար ատեն ձեզ պատասխանատու բռնէ անանկ դժբաղդութեան մը համար, որու մէջ դուք յանցանք չունիք ...: Գիտեմ որ մէկէն ի մէկ սոսկալի կերպով պիտի բարկանայ եւ իր բարկութեան առաջին հարուածը ես պիտի կրեմ, բայց վստահ եղէք որ շուտով պիտի հանդարտի ... վերջապէս ատ ալ ըսեմ թէ կը յուսամ որ պիտի կրնաք մեր մէջ ձեր դիրքը պահել նորէն, պարոն Անտրէ . . .

Երիտասարդը գլուխը ցնցեց տխուր կերպով :

—Դուք ալ իմ կարծիքէս չէ՞ք, հարցուց Լիւսի :

—Ափսո՜ս, օրիորդ, ո՛չ :

—Ինչո՞ւ ... հօրս ուղղամտութենէն կը տարակուսի՞ք . . .

—Ամենեւին չեմ տարակուսիր, պատասխանեց գանձապետը, բայց դժբաղդաբար Պ. Վէրտիէ իրաւունք ունի ընելու ինծի այն յանդիմանութիւնները զոր այս առտուընէ ի վեր ես կ'ուղղեմ ինքզինքիս ամենայն դառնութեամբ ... ես յանցաւոր եմ . . . պէտք էր որ վըրաս դրուած պատասխանատուութիւնը չմոռնայի եւ ո եւ է պատրուակով այս գիշեր չհեռանայի ասկից ... առնուազն կրնայի գողութեան արգելք ըլլալ եւ կամ ինքզինքս զոհել՝ ինծի յանձնուած ստակը պաշտպանելու համար...

Անտրէ քանի մը բոպէ լուռ կեցաւ, յետոյ յարեց .

(Շարունակելի)

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԻՐԻՆԿ ԿԱԼԱԹԱ

ԲԱՑՈՒՄՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՃԻՒՂԻՆ

Արանց համար չափու վրայ շինուածի չափ վայելուչ հագուստներու

ՓԷՔԻՒԼ ՊԼՕՔ

TOMBLAINE
près Nancy (France)
FÉCULE BLOCH
Garantie pure et véritable
Nous prions le public de réclamer la véritable Fécule Bloch
Pour mettre fin aux contrefaçons déloyales, MM. BLOCH préviennent le public que la Fécule sortant de leurs Usines est vendue sous la dénomination de Fécule Bloch
MEDAILLE

[illegible]

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՐԻ

ՃՇՄԱՐԻՏ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԸ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ ԼԱՒԱԳՈՅՆՆԵՐՆ ԵՆ

միակ կեդրոնատեղի Ժ. ՆԷՕՍԼԻՆԿԷՐ

ՎԱՃԱՌԱՏԵՂԻՔ Ի ԳԱՒԱՌՍ ԵՒ

Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

Բէրա, Մեծ փողոց, Կալաթա-Սարայի Լիսէին դիմաց։

Կալաթա, 1. Սինկէր խան, Թիւնէլի խանին. 2. Գարաքէօյի մօտ, Թիւ 120, Ծովեզերեայ Թրամվայներու կայարանին դիմաց։

Ստամպոլ, Սիրքէճի, Հօճա-Փաշա, Պապը Ալի ճատտէսի, Թիւ 11։

ԹԱՊԻՕՔԱ ՊԼՕՔ

TOMBLAINE
près Nancy (France)
TAPIOCA BLOCH
Garanti Pur et Véritable
Nous prions le public de réclamer la véritable Tapioca Bloch
Pour mettre fin aux contrefaçons déloyales, MM. BLOCH préviennent le public que le Tapioca sortant de leurs Usines est vendu sous la dénomination de Tapioca Bloch

[illegible]

ԱՄԷՆ լեզուէ
ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ
ՄԱՀԱԶԴ
ՀՐԱՒԻՐԱԳԻՐՔ
ԱԶԴԱԳԻՐՔ
ԳԻՐՔ
ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՏՊԱՐԱՆ
ԱՆԿԵՐ
ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ
Հաշուեցուցակ
ՆԱՄԱԿԱԳԼՈՒԽ
[illegible]

☛ Տպարանը բաց է ամէն օր մինչեւ գիշերուան ժամ 3, ինչպէս նաեւ կիրակի եւ տօն օրերը.

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆ «ԶԱՄԼՃԱ»

[illegible], [illegible] 9.

Սոյն լուսանկարչատան մէջ ամենայն խնամքով կը պատրաստուին մեծադիր կենդանագիրներ (agrandissement), [illegible] եւ մանաւանդ խիստ ճարտարութեամբ ԳՈՒՆԱՒՈՐ կենդանագիրներ, զոր իրաւունք ունի իւր ստանալու ամէն յաճախորդ որ 1½ տուզինա պատկեր կ'առնէ։

Գործառան կատարելութեան համոզուելու համար բաւ է անգամ մը օրինակները աչքէ անցընել։

	ՈՐՈՇ	ԴԻՆԵՐ		
Մինեօն	12ը	20 ղրշ.	6ը	10 ղրշ.
Քառթ վիզիթ	»	30 »	»	20 »
Քապինէ	»	60 »	»	40 «
Պրոմէնատ	»	80 «	»	50 »
Պուտուառ	»	90 »	»	60 »
Սալօն	»	140 »	»	90 »

Խմբակներու համար մարդ գլուխ 5 ղշ. յաւելում

ԻՍԿԻՒՏԱՐ - ԳԱՏԸԳԻՒՂԻ ԿԱՌՔԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ա Զ Դ

Կառքի Օսմ. Կայս. ընկերութիւնը Իսկիւտարի մէջ բաժանորդներ գտնելու համար մասնաւոր գործակատարներու պէտք ունի։

Դիմել, ամէն առտու, ընկերութեան գրասենեակն ի Գատըգիւղ։ 3—5

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԿԱՌԱԽՈՒՄԲԵՐՈՒ

1895, Հոկտ. 21 շաբաթ օրէն սկսեալ

ՀԱՅՏԱՐ-ՓԱՇԱ-ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ		Թիւ կառախմբերու											
		խառն. Թ.24 առտ.		ճեպր. Թ. 4 առտ.		ճեպր. Թ. 6 առտ.		խառն Թ.26 երեկ.		ճեպր Թ. 8 երեկ.		ճեպր. Թ.10 երեկ.	
		ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.
Գ.Քէշի կամուրջէն	մեկն.	1	45	3	50	5	57	8	15	10	30	11	30
Հայտար Փաշա	ժամ.	2	10	4	15	6	22	8	40	10	55	11	55
»	մեկն.	2	28	4	23	6	30	8	57	11	5	12	5
Գզզըլ Թօփրագ	»			4	30	6	37	9	7	11	13	12	13
Ֆէնէր Եօլու	»	2	37	4	35	6	41	9	11	11	17	12	17
Կէօզ Թէփէ	»			4	39	6	46	9	17	11	22	12	22
Էրէնքէօյ	»	2	47	4	45	6	51	9	23	11	28	12	28
Պօսթանճը	»	2	56	4	52	6	55	9	32	11	35	12	35
Մալթէփէ	»	3		5	3	7	10	9	45	11	45	12	45
Գարթալ	»	3	12	5	14	7	22	9	51	11	55	12	56
Փէնտիք	ժամ.	3	32	5	22	7	30	10	11	12	4	1	4
»	մեկն.	3	40					10	21				
Թուզլա	»	4	3					10	46				
Կէպզէ	»	4	24					10	16				
Տիլ Իսքէլէսի	»							11	37				
Տաւշանճըլ	»	4	56					11	47				
Հէրէքէ	»	5	11					12	6				
Եարըմճա	»							12	30				
Թիւթիւն Չիֆթլիկ	»	5	42					12	44				
Տէրինճէ	»	5	51					12	57				
Իզմիտ	ժամ.	6	6					1	13				
»	մեկն.	6	26										
Պիւյիւք Տէրպէնտ	»	7											
Սափանճա	»	7	25										
Ատափազար	»	7	47										
Կէյվէ	»	8	31										
Ալիֆուատ	»	8	52										
Մէքէճէ	»	9	22										
Լէֆքէ	»	9	47										
Վէզիր Խան	»	10	22										
Պիլէճիք	ժամ.	11	6										
»	մեկն.	11	16										
Քարաքէօյ	»	12	33										
Պօզիւյիւք	»	1	9										
Իւնէօնիւ	»	1	56										
Չուգուր Հիսար	»	2	26										
Էսկի Շէհիր	ժամ.	3	4										

ԴԱՐՁ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ		Թիւ կառախմբերու											
		ճեպր. Թ. 1 առտ.		ճեպր. Թ. 3 առտ.		խառն. Թ.21 առտ.		ճեպր Թ. 5 երկն.		ճեպր. Թ. 7 երկն.		խառն. Թ.23 առտ.	
		ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.
Էսկի Շէհիրէն	մեկն.											11	45
Չուգուր Հիսար	»											12	22
Իւնէօնիւ	»											12	50
Պօզիւյիւք	»											1	23
Քարաքէօյ	»											2	8
Պիլէճիք	ժամ.											2	52
»	մեկն.											3	2
Վէզիր Խան	»											3	35
Լէֆքէ	»											4	9
Մէքէճէ	»											4	39
Ալիֆուատ	»											5	4
Կէյվէ	»											5	27
Ատա Բազար	»											6	16
Սափանճա	»											6	32
Պիւյիւք Տէրպէնտ	»											6	58
Իզմիտ	ժամ.											7	30
»	մեկն.					1	27					7	50
Տէրինճէ	»					1	48					8	5
Թիւթիւն Չիֆթլիկ	»					1	59					8	14
Եարըմճա	»					2	13						
Հէրէքէ	»					2	42					8	49
Տաւշանճըլ	»					2	55					8	59
Տիլ Իսքէլէսի	»					3	6						
Կէպզէ	»					3	33					9	32
Թուզլա	»					4	2					9	56
Փէնտիք	ժամ.					4	25					10	20
»	մեկն.	1	49	3	14	4	35	6	47	9		10	28
Գարթալ	»	1	58	3	24	4	43	6	57	9	10	10	43
Մալթէփէ	»	2	9	3	36	5	6	7	9	9	21	11	[illegible]
Պօսթանճը	»	2	19	3	46	5	20	7	19	9	32	11	15
Էրէնքէօյ	»	2	28	3	57	5	32	7	29	9	41	11	30
Կէօզ Թէփէ	»	2	32	4	1	5	36	7	33	9	45	—	
Ֆէնէր Եօլու	»	2	38	4	6	5	42	7	38	9	50	11	41
Գզզըլ Թօփրագ	»	2	42	4	10	5	46	7	42	9	54		
Հայտար Փաշա	ժամ.	2	48	4	16	5	54	7	48	10		11	50
»	մեկն.	2	55	4	23	6	5	7	55	10	8	12	5
Կամուրջ	ժամ.	3	20	4	48	6	30	8	20	10	33	12	30

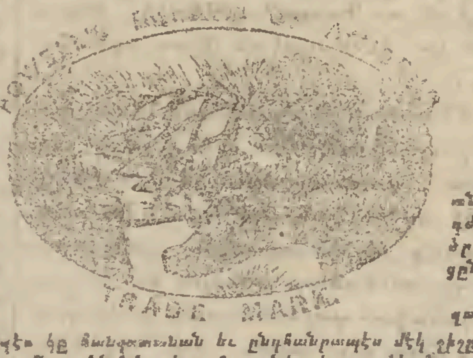

ԲՕՈՒԷԼԻ

ԱՆԻՍՈՆԻ ՊԱԼՍԱՄ

Հազի, հարբուխի, շնչի կարճութեան. շնչարգելութեան դէմ եւ այլն

Այս ծանօթագին դեղը տարօրինակ յատկութիւն մը ունի անմիջապէս սաստկելու Հարբուխը, Հազը, հոկորդի ցաւը [illegible] իր ազդեցութիւնը կ'ընէ [illegible] կակղացնելով եւ արտաքսումը դիւրացնելով։

[illegible] գիշեր ցերեկ [illegible] անմիջապէս կը ծանօթանան եւ ընդհանրապէս մէկ շիշը բաւական է հիւանդութիւնը բուժելու համար։

Այս անհամեմատ դեղը հրաշքներ կը գործէ [illegible], [illegible] եւ [illegible] մէջ։

ՎԿԱՅԱԳԻՐ

[illegible]

Կ. Պոլիս, 4 ապրիլ 1892

Ստորագրեալ ԼՈՒՏՍ ՀԵՊՏԸ

Ընդհ. Մթերանոց [illegible], Վոյվոտա փողոց, Թիւ 9 [illegible]

ԶԱՐՄԱՆԱԼԻ ԵՒ ԱՅՍ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

[illegible] է «Մօր Սիկէլի Բուժիչ Օշարակը», որ այս հիւանդութիւնը կատարելապէս կը բուժէ [illegible]։

Կը ծախուի Եւրոպէք Գալաթիա, Վոյվոտայի քով Թիւ 95 եւ 97 [illegible] միակ գործակալ Գ. Խամամ Բարութճեանի անգլիական դեղ. մթերանոց։

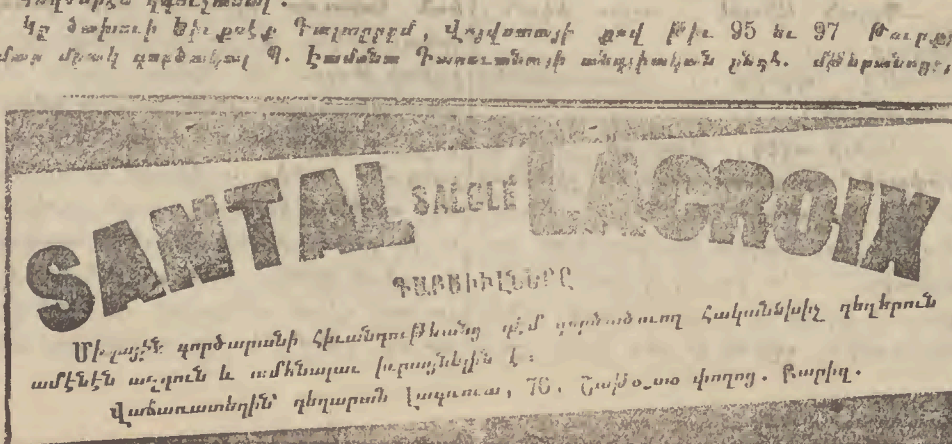

ԳԱՊՍԻՒԼՆԵՐԸ

[illegible]

ամենէն աղէկն եւ ամենալաւ [illegible] է։

Վաճառատեղին դեղարան Լաքրուա, 76, [illegible] փողոց. Փարիզ.

Կը ծախուի ամէն դեղավաճառաց քով

ՏՈՔԹԷՕՐ Ա. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՎԿԱՅԵԱԼ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

(ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ց'ԱՄԻՆ 1852)

Նորանշան գործիքի մը միջոցաւ ամենացաւալի ցաւած ակռաները մէկ անգամէն վայրկենապէս կը լեցնեն, [illegible]։

Կատարելագործեալ եղանակաւ, ոսկի, ճաշակաւոր, եւ [illegible] ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականին, [illegible] ([illegible]) [illegible]։

[illegible] կոչուած բերնի հիւանդութիւն, [illegible] կը բուժեն, ինչպէս նաեւ Թմրեցուցիչ դեղերու, եւ Նորանշան [illegible] մը միջոցաւ առանց ցաւի ատամնահանութիւն։

Թիւ 396 Մեծ-փողոց Բերա, [illegible] գարեջրատան վրայի յարկը [illegible]։

Գաւառացի յաճախորդք կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը Թիւ 1 նոր բացուած [illegible] փողոց ամէն օր։

Տ. Գ. Հաւաստիք նախ Եւրոպայի եւ Ամերիկայի առաջին կարգի Ատամնաբոյժներու՝ [illegible] կիրակի օրն ալ, ինչպէս նաեւ մինչեւ կէս գիշեր [illegible] Բերայի գործատեղին։

ԱՅԷՐԻ

ՍԱՐՍԱՊԱՐԻԼԼԱ

արեան մեծագոյն մաքրիչ
զօրացուցիչ
եւ ուժերու կազդուրիչ

Ամէն տեսակ այտուցներ կ'անհետանան, մորթի վէրքերը կը բուժէ, սպառած ուժը կը վերանորոգէ եւ հիւանդութեան բոլոր տարրերը կը վանէ։ Անոնք որ անմարսողութեան, ընդհանուր տկարութեան կամ ախորժակի պակասութիւն ունին, Այէրի Սալսափարիլլան գործածելու են։ Տկարին ուժ կու տայ եւ ընդհանուր մարմինը կը զօրացնէ։ Կերակուրները մարսողական, քունը կազդուրիչ եւ կեանքը ախորժելի կ'ընէ

ԱՅԷՐԻ ՍԱԼՍԱՊԱՐԻԼԼԱՆ

մեծագոյն վարձատրութեանց արժանացած է աշխարհի մեծ ցուցահանդէսներուն մէջ։

AYER'S SARSAPARILLA

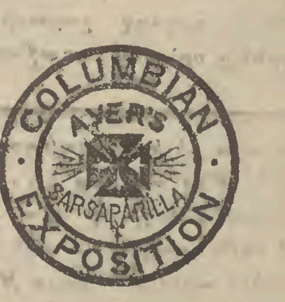

Կը գտնուի դեղագործներու եւ դեղավաճառաց քով։ Ընդհանուր մթերանոց Տր. Այէրի դեղերուն՝ Գ. Խամ. Բարութճեանի անգլիական վաճառատունը, 95 եւ 97, Եւրոպէք Գալաթիա, Վոյվոտայի պանդոկանոցին մօտ։

AYER'S PILLS

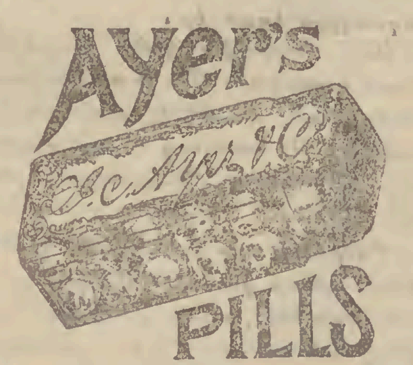

ԱՅԷՐԻ

ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐԸ

ԸՆՏԱՆԻՔԻ
ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԴԵՂԸ
Որ կը բուժէ

Գլխու ցաւը, [illegible], դժուարամարսութիւնը եւ լեարդի հիւանդութիւնները

Բազմաթիւ բուսական եւ դիւրամարս են

Այէրի դեղահատները ծածկող շաքարէ բարակ խաւը անմիջապէս կը հալի, երբ ստամոքսը հասնի, որով դեղահատի բոլոր տարրերը անմիջապէս կը ներգործեն։ Այէրի դեղահատները ճամբորդներու կամ ընտանիքներու համար աշխարհի լաւագոյն դեղն են իբր մաքրողական։

ԱՅԷՐԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐԸ մեծագոյն վարձատրութեանց արժանացած են աշխարհի մեծ ցուցահանդէսներուն մէջ։

Կը գտնուի դեղագործներու եւ դեղավաճառաց քով։ Ընդհանուր մթերանոց Տր. Այէրի դեղերուն Գ. Խամ. Բարութճեանի անգլիական վաճառատունը, 95 եւ 97, Եւրոպէք Գալաթիա, Վոյվոտայի պանդոկանոցին մօտ։